

Celem projektu jest odpowiedzenie na potrzeby międzynarodowej praktyki gospodarczej poprzez dokonanie dogłębnej analizy cyfrowych modeli biznesowych oraz problemów, jakie ich funkcjonowanie stawia przed międzynarodowym prawem podatkowym poprzez odpowiedzenie na pytania: **1)** czy efektywne opodatkowanie cyfrowych modeli biznesowych wymaga jedynie transformacji międzynarodowego prawa podatkowego poprzez jego uszczelnienie (wobec odpowiedzi twierdzącej – również zidentyfikowanie efektywnych sposobów uszczelnienia), czy też powinny być przyjęte zupełnie nowe, fundamentalne reguły opodatkowania dochodu (w przypadku odpowiedzi twierdzącej – również ich zidentyfikowanie, np. zastąpienie podatków dochodowych według modelu Schanza-Haiga-Simonsa, podatkami dochodowymi opodatkowującymi konsumpcję) **2)** który z alternatywnych modeli międzynarodowej polityki podatkowej byłby najbardziej odpowiedni dla opodatkowania cyfrowych modeli biznesowych, z uwzględnieniem wszystkich ich cech charakterystycznych.

„Europa musi nauczyć się chronić swoje ekonomiczne interesy znacznie bardziej niezachwianie – tak jak robią to Chiny, tak jak robią to Stany Zjednoczone. Nie możesz czerpać korzyści z prowadzenia biznesu we Francji czy szerzej - w Europie, bez płacenia podatków, które płacą inne przedsiębiorstwa – czy to francuskie, czy to europejskie” (Bruno Le Maire, Minister Finansów Francji dla Bloomberg, 7.08.2017).

Zagadnienie opodatkowania cyfrowej gospodarki znajduje się aktualnie na międzynarodowej, politycznej agendzie tak wysoko, jak kwestie tradycyjnie uznawane za najbardziej żywotne problemy współczesnego świata – takie jak zmiany klimatyczne¹. Fundamentalne instytucje międzynarodowego prawa podatkowego pochodzą z przełomu XIX i XX wieku², kiedy jedynym sposobem prowadzenia działalności gospodarczej były tradycyjne modele biznesowe, oparte na fizycznej obecności na terenie danej jurysdykcji.³ Istotą problematyki, związanej z opodatkowaniem cyfrowej ekonomii jest fakt, iż cyfrowe modele biznesowe nie wymagają fizycznej obecności, by prowadzić z ich wykorzystaniem na terenie danej jurysdykcji działalność gospodarczą, wobec czego generowane na dużą skalę zyski pozostają w państwie źródła nieopodatkowane. Mając na uwadze kształt instytucji międzynarodowego prawa podatkowego oraz brak skutecznej reakcji na utratę dochodów budżetowych, Unia Europejska jest od lat określana wręcz jako „bezbronna”⁴ wobec nowych modeli biznesowych. Brak skutecznych mechanizmów opodatkowania cyfrowej ekonomii wymusił na instytucjach unijnych próby zastosowania wobec przedsiębiorców działających w ramach cyfrowych modeli biznesowych przepisów o naruszeniu warunków konkurencji (zatem należących do innej gałęzi prawa)⁵. Również OECD nie wypracowała skutecznej metody przeciwdziałania brakowi efektywnego opodatkowania cyfrowych modeli biznesowych (jak podnosi się w literaturze - zgodnie z tytułem raportu, OECD raczej "odniosła się" ("has addressed") aniżeli sprostała ("has met") wyzwaniom, jakie cyfrowa ekonomia postawiła przed prawem podatkowym). Nowe regulacje, które zostaną wypracowane w najbliższym czasie będą miały fundamentalne znaczenie dla rzeczywistości gospodarczej nowego, cyfrowego milenium, na którego początku się znajdujemy. W efekcie prowadzonych badań przedstawiciel polskiej doktryny stanie się nie jedynie biernym obserwatorem oraz komentatorem, ale współinicjatorem rozwiązań, które wpłyną na kształt podatków XXI. wieku. Badania będą prowadzone na podstawie analizy aktów prawnych, oficjalnych dokumentów OECD, ONZ, instytucji Unii Europejskiej, analizy orzecznictwa sądowego i praktyki organów podatkowych (poszczególnych krajów oraz międzynarodowego), publikacji doktryny (właściwie wyłącznie międzynarodowej i zagranicznej, także z zakresu zarządzania modelami biznesowymi), danych ekonomicznych, a także na konsultacjach z wybitnymi przedstawicielami doktryny międzynarodowej oraz uczestniczeniu w dyskusjach prowadzonych w toku międzynarodowych konferencji naukowych, jak również w seminariach ze wskazanego zakresu.

1 M. A. Kane powołuje przykład Szczytu Państw G20 w Brisbane, Australia. Zob. szerz.: M.A. Kane, A defense of source rules in international taxation, Yale Journal on Regulation 2015 Iss. 2, Art. 4, str. 312.

2 Tradycyjnie początków aktualnie wykorzystywanych instytucji upatruje się w pruskiej koncepcji zakładu (niem. *Betriebsstätte*), przeniesionej do umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania z Austro-Węgrami, zawartej w 1899 roku. Zob. szerz.: Arvid A. Skaar, Permanent Establishment: Erosion of a Tax Treaty Principle, Boston 1991, str. 75.

3 Np. poprzez „biuro, fabrykę, warsztat, kopalnię, kamieniołom (...)”. Wyliczenie to wciąż jest obecne na gruncie Modelowej Konwencji OECD, a także we wszystkich umowach o unikaniu podwójnego opodatkowania.

4 Tego określenia używa niderlandzki poseł do Parlamentu Europejskiego w raporcie: P. Tang, H. Bussink, EU Tax Revenue Loss from Google and Facebook, 2017, p. 3 publ: <https://paultang.pvda.nl/> [dostęp: 30 maja 2018].

5 Zgodnie z danymi Komisji Europejskiej, od dochodów Apple uiszczono w Irlandii podatek w efektywnej stawce 0.005%. Irlandia została obowiązana do wyegzekwowania od koncernu 13 miliardów euro podatku (przy zastosowaniu stawki wyłącznie 1%). Wobec bierności Irlandii, Komisja złożyła w 2017 r. pozew do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zob. Oświadczenie prasowe Komisji Europejskiej z dn. 4 października 2017 r., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-3702_en.htm [dostęp: 30 maja 2018 r.]. W marcu 2018 roku Komisja Europejska przedstawiła projekt zmian we wskazanym zakresie, zarówno o charakterze definitywnym (rozwiązanie oparte o CCCTB), jak i jedynie o charakterze tymczasowym (nowy podatek pośredni).